

Natuurtoets Hellendoorn

Concept

Opdrachtgever:

Gemeente Hellendoorn
Willem Alexanderstraat 7
7442 MA Nijverdal
T 0548 630000
F 0548 610505

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB GOOR
Postbus 53, 7470 AB GOOR
T (0547) 26 35 15
F (0547) 26 37 77
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Project nr. 6007

<i>Opgesteld door</i>	<i>Gecontroleerd</i>	<i>Datum</i>
Vincent de Lenne	Gerard Lubbers	11-10-2012

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
2. GEBIEDSKARAKTERISTIEK.....	3
2.1 Huidige situatie	3
2.2 Ruimtelijke ontwikkeling	4
3. FLORA EN FAUNAWET	5
3.1 Flora en faunawet beschermt flora- en fauna.....	5
4. METHODE.....	6
4.1 Bureauonderzoek.....	6
4.2 Terreinonderzoek.....	6
5. BESCHERMDE SOORTEN	7
5.1 Flora	7
5.2 Zoogdieren.....	7
5.2.1 Vleermuizen.....	7
5.2.2 Grondgebonden zoogdieren.....	8
5.3 Vogels.....	9
5.4 Amfibieën, reptielen en vissen.....	10
5.5 Ongewervelden.....	10
6. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN.....	11
6.1 Beschermden soorten	11
6.2 Broedvogels vragen om aandacht bij uitvoering.....	11
6.3 Advies vleermuizen en huismus	11
6.4 Samenvatting.....	12

LITERATUURLIJST

BIJLAGE 1 DE FLORA EN FAUNAWET

BIJLAGE 2 INRICHTINGSSCHETS

1. INLEIDING

De initiatiefnemer is voornemens een weg aan te leggen aan de noordzijde van Hellendoorn. Tevens worden een aantal schuren gesloopt op het erf aan de Schuilenburglaan. In verband met deze voorgenomen ontwikkeling in het plangebied is een toetsing van de plannen noodzakelijk aan de natuurwetgeving. Doel van het onderzoek is om een beeld te krijgen van de aanwezige beschermde soorten, duidelijkheid te verkrijgen welke effecten de voorgenomen ontwikkelingen hebben op de aanwezige natuurwaarden en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen te bepalen. Figuur 1 geeft de ligging en begrenzing van het plangebied weer.

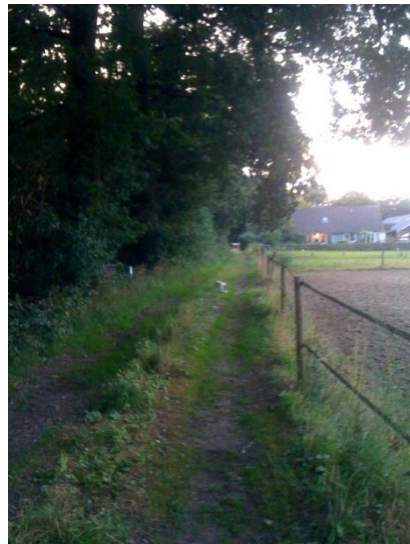

Figuur 1: Projectlocatie en begrenzing

2. GEBIEDSKARAKTERISTIEK

2.1 Huidige situatie

In de huidige situatie bestaat het plangebied uit weiland, met enkele gedeeltelijk drooggevallen sloten en jonge beplanting. Daarnaast is een erf aanwezig. De bebouwing op het erf bestaat uit een paardenstal, een open veeschuur, een veestal en een woning. Aan de zuidkant van het erf bevindt zich een houtwal met zomereiken van een behoorlijke omvang.

Afbeelding 1tm 5: foto's plangebied

2.2 Ruimtelijke ontwikkeling

De voorgenomen ontwikkeling bestaat uit de aanleg van een verbindingsweg aan de noordzijde van Hellendoorn. Tevens zal het erf aan de Schuilenburgerweg verdwijnen. Het woonhuis op het erf blijft wel behouden. Op de locatie van het erf worden een aantal nieuwe woonkavels gerealiseerd. Voor een impressie van de ruimtelijke ontwikkeling wordt verwezen naar de inrichtingsschets die is opgenomen in bijlage 2.

3. FLORA EN FAUNAWET

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een gebiedsgericht (Natuurbeschermingswet 1998) en een soortgericht spoor (Flora- en faunawet). Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd.

3.1 Flora en faunawet beschermt flora- en fauna

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten. De Flora- en faunawet gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving.

Onder bepaalde voorwaarden is een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet van toepassing. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal

vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, huismus, havik, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespendif en zwarte wouw.

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht en is daarom geen ontheffing nodig. Op deze groep van soorten wordt in dit onderzoek niet uitgebreid ingegaan. Voor een uitgebreide beschrijving en toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar bijlage 2.

4. METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.1 Bureauonderzoek

De volgende bronnen zijn in het kader van dit onderzoek gebruikt:

- Landelijke en provinciale verspreidingsinformatie met betrekking tot planten, dagvlinders, amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren, met name uit verspreidingsatlassen. Uit de landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, moet blijken of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.
- De website www.waarneming.nl en www.telmee.nl zijn ook geraadpleegd. Een groot aantal amateurs kunnen op deze websites hun natuurwaarnemingen kwijt. De site wordt gecontroleerd door een validatiecommissie. Soortwaarnemingen via deze bron zijn redelijk betrouwbaar, maar kunnen moeilijk geverifieerd worden. Wel kan het een beeld geven van mogelijke soorten in de regio. Waarnemingen zijn, in tegenstelling tot atlassen, vaak tot op de exacte locatie te herleiden.
- Flora- en faunaonderzoek Visschebelt (Eelerwoude 2010).
- Flora- en faunaonderzoek Hellendoorn-Noord (Eelerwoude 2006).
- Natuurtoets Marsdijk Oost, Reimert en Koemaste (Ecogroen 2012).

4.2 Terreinonderzoek

Het veldbezoek op 10 september 2012 was verkennend van aard, waarbij aan de hand van de aanwezige terreintypen het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten is bepaald. Het veldbezoek is tijdens een avondronde uitgevoerd met een batdetector gericht op nachttactieve soorten, zoals uilen en vleermuizen. Het veldbezoek is door V. de Lenne, ecologisch adviseur bij Eelerwoude uitgevoerd, onder gunstige weersomstandigheden (onbewolkt en weinig wind).

5. BESCHERMDE SOORTEN

5.1 Flora

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. De vegetatie die voorkomt in het plangebied bestaat uit algemene soorten zoals ridderzuring, Engels raaigras, vogelmuur en andere kruiden die gebonden zijn aan verstoorde of verrijkte milieus.

Effecten en ontheffing

Beschermde plantensoorten worden op basis van de aangetroffen biotopen niet verwacht, aangezien geschikte groeiplaatsen voor beschermde soorten ontbreken.

Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor beschermde flora niet noodzakelijk.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

In het projectgebied is tijdens het veldbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Op basis van de actuele verspreiding van vleermuizen en de situatie in het projectgebied kunnen de volgende soorten verwacht worden: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, ruige dwergvleermuis, meervleermuis en watervleermuis. Tijdens het avondbezoek op 10 september zijn laatvlieger en gewone dwergvleermuis aangetroffen. Bij het onderzoek wordt onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foeragegebied.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen. Deze verblijfplaatsen kunnen o.a. de volgende functies hebben:

- Kraamverblijfplaats
- Winterverblijfplaats
- Paar- en baltsverblijfplaats

- Zomerverblijfplaats

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan het klimaat, toegankelijkheid en expositie ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit meestal woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

Verblijfplaatsen in het plangebied

De te slopen schuren zijn ongeschikt voor vleermuizen als verblijfplaats.

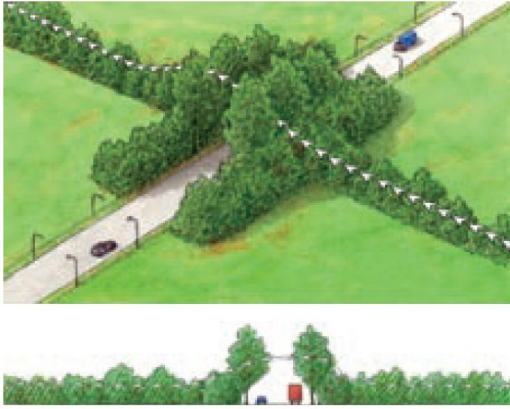
De te slopen open veeschuur is ongeschikt voor vleermuizen vanwege:

- Ontbreken spouwmuur.
- Golfplatendak
- Gebouw is overal erg open

De te slopen paardenstal en veestal zijn ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen vanwege:

- Er is maar een beperkt oppervlak spouwmuur aanwezig die tevens doortocht
- Golfplatendak
- Alles is open waardoor er veel tocht aanwezig is
- Gebouw is niet bewoond (grote temperatuurverschillen, geen warme spouw);

Ook zijn tijdens het veldbezoek geen waarnemingen gedaan die duiden op verblijfplaatsen in de te slopen schuren. Het te behouden woonhuis is wel geschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende soorten. In het te behouden woonhuis is een verblijfplaats van laatvlieger aangetroffen, het gaat om tenminste 10 tot 15 exemplaren. Op deze locatie werd tijdens het onderzoek rond Visschebelt

Met een hop-over loopt de vliegroute op veilige hoogte over de weg.

Figuur 1 Voorbeeld hop-over Vleermuizen (Bron: Met Vleermuizen overweg, Rijkswaterstaat).

(Eelerwoude 2010) ook een verblijfplaats van laatvlieger vermoed. Met de ruimtelijke ontwikkeling worden echter geen negatieve effecten op deze verblijfplaats verwacht (woning blijft gehandhaafd). Negatieve effecten op verblijfplaatsen worden uitgesloten.

Vliegroute en/of foerageergebied in plangebied. Het plangebied heeft een functie als foerageergebied. In de luwte van de groenstructuren en bebouwing zijn foeragerende gewone dwergvleermuis (5-10 ex.) en laatvlieger (10-15 ex.) aangetroffen. De groenstructuren langs de zuidkant van het projectgebied worden gebruikt als vliegroute door gewone dwergvleermuis en laatvlieger (beide tussen de 10 en 15 exemplaren). Via deze vliegroute vliegen de vleermuizen van en naar de Regge om hier te foerageren.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuizen en hun verblijfplaatsen zijn in de Flora- en faunawet beschermd. Het verjagen, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het verstoren of vernielen van vaste verblijfplaatsen (inclusief de functionele leefomgeving) is verboden vanuit de Flora- en faunawet. De functionaliteit van de verblijfplaats(en) en de functionele leefomgeving van de aanwezige soort(en) dient te allen tijde gegarandeerd te blijven.

Geen effecten op verblijfplaatsen

De te slopen bebouwing is ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. In het te behouden woonhuis is wel een verblijfplaats aanwezig van laatvlieger. Dit woonhuis blijft echter behouden.

Negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen worden uitgesloten.

Vliegroute en foerageergebied niet aangetast

Met de ruimtelijke ontwikkelingen worden geen effecten verwacht op vleermuizen die foerageren en/of een vliegroute hebben. Het plangebied blijft geschikt als foerageergebied. De mogelijk aanwezige vliegroute ten zuiden van de projectlocatie blijft behouden. De geplande weg vormt mogelijk een obstakel voor vleermuizen, echter er worden een aantal hop-overs gecreëerd voor vleermuizen (zie bijlage 2 inrichtingsschets) Hierdoor worden negatieve effecten uitgesloten, mits rekening wordt gehouden met verlichting.

Verlichting

Op dit moment is in en rondom het plangebied in beperkte mate verlichting aanwezig. Met name door de aanleg van de weg zal de verlichting in het plangebied naar verwachting toenemen. Een aantal nachtactieve dieren zoals vleermuizen, uilen en marters, zijn gevoelig voor verstoring door verlichting, al geldt voor de aangetroffen gewone dwergvleermuis en laatvlieger dat ze ook wel worden aangetrokken door verlichting om hier te gaan foerageren. Desalniettemin dient verlichting tot een minimum beperkt te worden om negatieve effecten op nachtactieve soorten te voorkomen. Dit kan ondermeer door gerichte verlichting (met leds) aan te brengen, gebruik te maken van vleermuisvriendelijke verlichting (www.zoogdiervereniging.nl), stroolichtbepalende armaturen toe te passen, of de verlichting gedurende een deel van de nacht uit te schakelen. De initiatiefnemer heeft aangegeven de omgeving van de hop-over zo min mogelijk te verlichten en geen straatverlichting in deze omgeving te plaatsen. Indien maatregelen worden genomen om eventuele verstoring door verlichting te voorkomen, zijn geen vervolgstappen noodzakelijk in het kader van de Flora- en faunawet zoals het aanvragen van een ontheffing.

5.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Tabel 1-soorten

In het plangebied kunnen onder andere de volgende algemene zoogdieren voorkomen; konijn, haas, bunzing, egel, ree, hermelijn,

mol, wezel en algemene muizensoorten. Allen staan op tabel 1 van de Flora- en faunawet. Tijdens het veldwerk in september 2012 en 2010 (Visschebelt) zijn bunzing, haas, konijn, ree en bosmuis vastgesteld in het plangebied.

Tabel 2 en 3-soorten

Mogelijk dat binnen het plangebied steenmarter voorkomt. De soort komt algemeen voor in de omgeving van het plangebied (*bron: Douma et al 2011*). Er zijn echter geen sporen van de soort waargenomen. Het plangebied kan mogelijk een (klein) onderdeel uitmaken van zijn leefgebied

Andere zwaarder beschermde grondgebonden zoogdiersoorten (o.a. das, boomarter, otter, veldspitsmuis en waterspitsmuis) worden niet verwacht binnen het plangebied vanwege het ontbreken van geschikt biotoop en/of het bekende verspreidingsgebied.

Effecten en ontheffing

Tabel 1-soorten

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde zoogdieren van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt de algemene zorgplicht ten aanzien van deze soorten.

Tabel 2 en 3-soorten

De steenmarter is een weinig kritische soort die een netwerk van verblijfplaatsen heeft en in een nacht grote afstanden kan afleggen. Er zijn geen verblijfplaatsen van steenmarters of aanwijzingen hiertoe aangetroffen. Voor de steenmarter blijft na de (relatief kleinschalige) ontwikkeling voldoende leefgebied voorhanden. Negatieve effecten op deze soort zijn derhalve niet aan de orde.

Nader onderzoek of aanvragen van een ontheffing voor beschermde grondgebonden zoogdieren is niet van toepassing.

5.3 Vogels

Voorkomen en functie

De aangetroffen vogels in en direct rondom het plangebied vallen onder de groep van algemene broedvogels. Onder andere de volgende vogelsoorten maken gebruik van de locatie: merel, witte kwikstaart, spreeuw, Kievit, zwarte roodstaart, ringmus, huismus, witte kwikstaart en boerenzwaluw.

Categorie 1-4

Op het erf zijn enkele huismussen aanwezig. Deze broeden onder de pannen van het te behouden woonhuis, er zijn geen sporen of aanwijzingen gevonden van nestlocaties of verblijfplaatsen in de te slopen schuren.

Door Ecogroen wordt melding gemaakt van een nestlocatie van kerkuil op het erf in 2010 (Ecogroen, 2012). Deze heeft de projectlocatie echter verlaten (eigen waarnemingen / informatie bewoners). Tot slot zijn in de omgeving van het plangebied waarnemingen bekend van buizerd, sperwer en steenuil (Eelerwoude 2006, 2010 en Ecogroen 2012). Verblijfplaatsen van deze soorten bevinden zich niet binnen het plangebied.

Effecten en ontheffing

Categorie 5

In de sinds augustus 2009 geldende 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' zijn in categorie 5 van deze lijst een aantal vogelsoorten opgenomen die ook in het plangebied voor (kunnen) komen. Het gaat om een groep van broedvogelsoorten die vaak terugkeert naar de plaats waar ze hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats door bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen verloren is gegaan, uit te wijken naar andere locaties in de omgeving. In deze situatie gaat het om ondermeer om spreeuw, ringmus, zwarte roodstaart, boerenzwaluw en witte kwikstaart. Het gaat voor deze soorten echter om een beperkt aantal broedparen van overigens (vrij) algemeen voorkomende soorten. In de omgeving van het plangebied komt daarnaast veel potentieel geschikt en alternatief leefgebied voor deze soorten voor. Van negatieve effecten die vragen om mitigerende of compenserende maatregelen is bij deze categorie 5-soorten geen sprake.

Categorie 1-4

In de te slopen schuren zijn geen verblijfplaatsen van soorten aanwezig waarvan de vaste rust- en verblijfplaats jaarrond beschermd zijn. Het plangebied kan dienen als foerageergebied voor een aantal soorten waarvan de vaste rust- en verblijfplaats jaarrond beschermd is (o.a. buizerd en sperwer). Gezien de ligging van het projectgebied (tegen de bebouwing) wordt niet verwacht dat het plangebied een belangrijk onderdeel uitmaakt van het foerageergebied van genoemde soorten. De functionaliteit van het leefgebied of de gunstige staat van instandhouding van deze soorten komt met de voorgenomen plannen niet in gevaar.

Huismus gebruikt het erf als foerageergebied, het plangebied blijft geschikt als foerageergebied voor huismus. Tevens ontstaan diverse nieuwe groenstructuren die dekking en voedselmogelijkheden bieden. Negatieve effecten op soorten waarvan de vaste rust- en verblijfplaats jaarrond beschermd zijn worden niet verwacht.

5.4 Amfibieën, reptielen en vissen

Voorkomen en functie

Amfibieën

Een aantal soorten, zoals bruine kikker, gewone pad en mogelijk bastaardkikker en kleine watersalamander, kunnen het plangebied gebruiken als landbiotoop. Binnen het plangebied zijn een aantal ondiepe watergangen aanwezig, waarschijnlijk worden deze niet gebruikt als voortplantingsbiotoop. Strikt beschermde amfibieënsoorten worden niet verwacht binnen het plangebied vanwege het ongeschikte habitat voor deze soorten en/of bekende verspreidingsgebied.

Reptielen

Beschermde reptielen zijn gebonden aan specifieke terreinen en binnen het plangebied ontbreekt geschikt biotoop zoals heideterreinen en venranden. Ringslang is bekend uit de omgeving van het projectgebied. Uitgebreid onderzoek door Eelerwoude in 2010 heeft echter niet geleid tot waarnemingen van ringslang. Het is onwaarschijnlijk dat ringslang voorkomt binnen het projectgebied.

Vissen

Binnen het plangebied zijn enkele watergangen aanwezig die nauwelijks watervoerend zijn. Mogelijk komt hier stekelbaars voor, beschermde vissoorten (hier mogelijk de kleine modderkruiper) worden niet binnen het plangebied verwacht.

Effecten en ontheffing

De ingreep kan leiden tot een (tijdelijke) verstoring van leefgebied van de genoemde amfibieën van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Het gaat om vermoedelijk (zeer) kleine aantallen. Van negatieve effecten op populatieniveau zal geen sprake zijn. Genoemde soorten zijn licht beschermd en vrijgesteld van de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen. Er worden geen effecten verwacht op reptielen en vissen.

Het aanvragen van een ontheffing of het uitvoeren van nader onderzoek is niet van toepassing voor amfibieën, reptielen en vissen.

5.5 Ongewervelden

Voorkomen en functie

De overige in de Flora- en faunawet opgenomen soorten zijn dusdanig zeldzaam en grotendeels gebonden aan specifieke biotopen zoals heide, hoogveen, laagveen en beken, dat het zeer onwaarschijnlijk is dat het plangebied voor deze soorten een functie vervult.

Effecten en ontheffing

Het aanvragen van een ontheffing of het uitvoeren van nader onderzoek naar ongewervelden is niet van toepassing.

6. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

6.1 Beschermde soorten

Hoewel er geen gerichte veldinventarisatie heeft plaatsgevonden, is op basis van de beschikbare literatuurgegevens en een veldbezoek vastgesteld dat het terrein van belang is voor enkele licht beschermde soorten (tabel 1-soorten) en voor strikter beschermde soorten broedvogels, steenmarter en vleermuizen.

Tabel 1 soorten

Met de voorgenomen ruimtelijke ingrepen gaat voor tabel 1-soorten weliswaar leefgebied verloren, maar van negatieve effecten op populaties is geen sprake. Wel kunnen op individueel niveau (tijdelijk) negatieve effecten optreden, bijvoorbeeld door verlies van leefgebied. Deze licht beschermde soorten behoren tot de categorie 'niet ontheffingsplichtig bij ruimtelijke ingrepen'. Wel geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten niet aan de orde.

Tabel 2 en 3 soorten

Geconcludeerd wordt dat het plangebied op beide locaties tevens een geschikt leefgebied vormt voor een aantal strikter beschermde diersoorten in het kader van de Flora- en faunawet, Met de voorgenomen werkzaamheden worden echter geen negatieve effecten op deze soortgroepen verwacht. Wel dient rekening gehouden te worden met verlichting met betrekking tot vleermuizen en dient een zgn. 'hop-over' te worden gecreëerd.

6.2 Broedvogels vragen om aandacht bij uitvoering

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of

verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden.

6.3 Advies vleermuizen en huismus

Vleermuizen

Geadviseerd wordt om de nieuw te bouwen woningen toegankelijk te maken voor vleermuizen. Voor meer info wordt verwezen naar de brochure vleermuisvriendelijk bouwen, die is te vinden op www.vleermuis.net.

Huisumus

Tevens wordt geadviseerd in de toekomstige situatie nestkasten, mussenpannen en/of vogelvides voor huismus aan te bieden. Dit is echter geen verplichting vanuit de Flora- en faunawet, maar een advies. De soort is de laatste twintig jaar sterk in aantal afgenomen. Dit heeft geresulteerd in een landelijke afname van meer dan 50% van het aantal broedparen. Deze trend lijkt zich nog steeds voort te zetten. De soort staat momenteel op de Rode Lijst van bedreigde broedvogels. Over de oorzaken voor de achteruitgang van de huismus wordt druk gespeculeerd, maar verlies aan goede nestplaatsen speelt daarbij een rol. Woningisolatie en moderne daken, waardoor geen ruimte meer beschikbaar is, zijn hiervan voorbeelden. Door het aanbieden van nestkasten, mussenpannen en/of vogelvides wordt de huismus een handje geholpen. Nestkasten kunnen besteld worden via Vivara (www.vivara.nl) en Waveka (www.waveka.nl).

¹ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

Figuur 2.: Voorbeeld van een vogelvide voor de huismus (Bron: Vogelbescherming, Nederland).

6.4 Samenvatting

In tabel 1 is een samenvatting gegeven van de resultaten van (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in het plangebied, de effecten op deze soorten en de te nemen stappen.

Tabel 1. Resultaten aanwezige beschermde flora en fauna binnen het plangebied

Tabel	Soort(groep)	Gebruik gebied	Effect ruimtelijke ontwikkelingen	Ontheffing	Vervolg Nader onderzoek / mitigerende en/of compenserende maatregelen
1	Algemene grondgebonden zoogdieren	Vaste verblijfplaats / foerageergebied	Aantasting leefgebied, doden , tijdelijk verstoring	Nee	Zorgplicht
1	Algemene amfibieën	Landbiotoop/overwinteringbiotoop	Aantasting leefgebied, doden, tijdelijk verstoring	Nee	Zorgplicht
2	Steenmarter	Mogelijk foerageergebied	Geen, functionele leefomgeving blijft behouden	Nee	Zorgplicht
3	Vleermuizen	foerageergebied en verblijfplaats	Geen, functionele leefomgeving en verblijfplaats blijft behouden	Nee, mits	Verlichting beperken, aanleg 'hop-over"
V	Vogels	Broedlocatie / foerageergebied	Aantasting leefgebied, tijdelijk verstoring, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee, mits	Zorgplicht , werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren
V5	Vogels–categorie 5	Broedlocatie / foerageergebied	Aantasting leefgebied, tijdelijk verstoring, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee, mits	Zorgplicht , werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren
V1-4	Huismus	Broedlocatie en foerageergebied	Geen, functionele leefomgeving en broedlocatie blijft behouden	Nee, mits	Zorgplicht, werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren

LITERATUURLIJST

Bode, A.D., Douma M., A.D Zoon, 2011. *De zoogdieren van Overijssel. Leefwijze en verspreiding in de periode 1970 t/m 2010*. Uitgeverij Progiel, Bedum

Broekhuizen, S., D. Klees, G. Muskens, 2010. *De steenmarter*. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (Redactie), 2009. *De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey –Nederland, Leiden.

Eelerwoude 2010, Rapport Flora en faunaonderzoek Visschebelt.

Eelerwoude 2006, Rapport Flora- en faunaonderzoek Hellendoorn-Noord,

Ecogroen, 2012 Rapport Natuurtoets Marsdijk Oost, Reimert en Koemaste

Koninklijke Vermande, 1999-2007, *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 en 4*, SDU Uitgeverij, Den Haag.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.rijksoverheid.nl

www.overijssel.nl

BIJLAGE 1 DE FLORA EN FAUNAWET

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurreggeving (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voorzover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.

- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen. De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het *'Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen'*, ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Staatssecretaris van EL&I, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt altijd dat voor deze soorten een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Voor verstoring van vogels en vogel-nesten wordt geen ontheffing verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord.

Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli. Van een (beperkt) aantal vogels is de nestplaats jaarrond beschermd. Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

- 1 Nesten die binnen en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
- 3 Nesten van vogels die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

- 5 Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Mitigatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door vooraf gaand aan het project mitigerende (= verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort.

BIJLAGE 2 INRICHTINGSSCHETS

